

Людмила Дем'яненко,

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник,
Фонд Президентів України
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: demjanenkol@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5160-2736>

**МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ –
МАЙСТЕР СЛОВЕСНОГО МАЛЮНКА**

Стаття акцентує увагу на ролі Михайла Коцюбинського в історії української літератури. Понад півтора століття літературна діяльність Михайла Коцюбинського привертає увагу багатьох дослідників. Адже автор і сьогодні приваблює своїм різноманіттям тем та літературних напрямів, які синтезувала в собі творчість письменника.

У статті доведено, що постійна увага до вибору і застосування слова, ретельне та вдумливе зважування смислових відтінків, вираження емоції, насичення ними саме через фарби та експресивну тональність слів піднесли художню мову Михайла Коцюбинського до найвищого рівня. У своїх творах Михайло Коцюбинський закодував зорові враження в словесно-зорові образи. Письменник за допомогою відповідних кольорів і світлових контрастів передає різні душевні стани персонажа. Автор користується тільки словом, але не виходячи поза видову специфіку літератури, і водночас користується значенням слова так, що викликає в уяві читача іномистецьке враження.

Ключові слова: Михайло Коцюбинський, імпресіонізм, синкретизм суміжних видів мистецтва, живопис, малювання словом, словесні фарби.

Постановка проблеми. Роль Михайла Коцюбинського в історії української літератури значуща без перебільшень, творчість митця і по цей час викликає чимало дискусій та спонукає до розбудови множинних інтерпретаційних моделей. Творчий доробок Михайла Коцюбинського добре відомий не лише українському читачеві, і не лише в Україні, а й далеко за її межами.

Ось уже понад півтора століття літературна діяльність Михайла Коцюбинського привертає увагу багатьох дослідників. Адже автор і сьогодні
© Л. Дем'яненко, 2022

цікавить своїм різноманіттям тем та літературних напрямів, які синтезували в собі творчість письменника, що зумовило виникнення різних, а, відтак, дуже часто протилежних, її інтерпретацій. Тому і в наш час не припиняються дискусії та настанови трактування творчості Михайла Коцюбинського [5, с. 143].

Мета дослідження полягає в тому, щоб простежити сучасні тенденції в інтерпретації творчості Михайла Коцюбинського та дослідити особливості створення імпресіоністичного пейзажу в творчості письменника на прикладі окремо взятих новел. Простежити за широким використанням та вдалим поєднанням колористичної лексики та психологічним її впливом на читача.

Актуальність дослідження визначається пошуком нових оцінок чи класифікацій для переосмислення інтелектуального досвіду та нового розуміння ролі та значення постаті Михайла Коцюбинського в українській культурній свідомості. Відмова від єдиного вузько-ідеологічного стереотипного підходу до неї створила умови для виникнення та детальнішої розробки різноаспектних поглядів і теорій. Тож культурний запит на перечитування творчості Михайла Коцюбинського зберігається й досі.

Помітною ознакою, з якою пов'язані проблеми в рецепції спадщини письменника, є формування канону української літератури. Михайло Коцюбинський, як автор мистецьких творів, які своєю естетикою та стильовими особливостями випередили тогочасний літературний процес та продемонстрували складний еволюційний шлях і в літературі (від етнографічного реалізму до психологічного імпресіонізму), і в суспільстві загалом, звичайно, є однією з основних постатей української літератури початку ХХ ст. та й загалом.

Наразі активізується увагу до творчості Михайла Коцюбинського як справжнього «українського європейця». Враховуючи, що письменник орієнтував своє життя і творчість на зразок людини з культурного простору модерної Європи, ми вважаємо, що твори цього величного майстра слова будуть цікаві українцям новітньої доби.

Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., коли в країні відбувалися кардинальні зміни в суспільно-політичному та економічному житті, значні перетворення спостерігаються також і в культурі. Зазнає змін тематика і проблематика мистецтва, утверджується нова концепція життя і нова концепція людини. У літературі в цей час посилюється, зокрема, пошук нових засобів зображення дійсності, нових форм вираження, які б відповідали новим ідейнотематичним проблемам. Ці пошуки йшли,

по-перше, шляхом подолання обмежень певного виду мистецтва (звідси своєрідний синкретизм суміжних видів мистецтва на початку ХХ ст.) і, по-друге, – шляхом подолання обмежень певної літературної форми, внаслідок чого відбувається злиття різних родів літератури – епічного, ліричного і драматичного, а отже – з'являються нові жанри [8, с. 3].

У період незалежності з'являються нові, нейтральні спроби інтерпретувати творчість Михайла Коцюбинського. Завдяки звільненню від тиску ідеологічної системи науковці вперше відкрито починають заявляти про особливу стильову манеру письменника, наближення його творчості до зразків європейської модерної літератури ХХ ст. Сучасна літературна критика намагається різнопланово підходити до аналізу творів українських письменників. Звільнившись від ідеологічних обмежень, що спостерігалися в попередні десятиліття, дослідники прагнуть реабілітувати імена митців, переглянути канон української літератури, зважаючи на найновіші досягнення наукової думки [13].

Аналізуючи критичні судження дослідників, вважаємо, що творчість Михайла Коцюбинського ставала об'єктом вивчення в різний час. Унікальне за продуктивністю та багатовекторністю європейське та українське мистецтво зламу ХІХ–ХХ ст. безсумнівно інтегрувало в царину свого впливу творчість українських письменників як старшого покоління, наприклад до окремих аспектів синтезу мистецтв у прозі Михайла Коцюбинського зверталось і радянське літературознавство: Н. Калениченко, Л. Іванов, П. Колесник, М. Яценко, Н. Машенко, Д. Наливайко, Н. Шурова, І. Денисюк, які розглядали еволюцію малих жанрів, напрями й течії в українській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст. В основному зосередилися на спробах літературного портрета, ідейно-художньому аналізі та визначенні стильових доміант письма автора.

На зламі 1990–2000 рр. з'являються праці сучасних істориків й теоретиків літератури (В. Агеєва, О. Ковальчук, Ю. Кузнецов, Л. Мацевко-Бекерська, Я. Поліщук, Г. Сохань, Ю. Тимченко, М. Ткачук, К. Хаддад, У. Ханас та ін.), які запропонували нову методіку дослідження: рецептивна естетика, компаративний і наратологічний аналіз, психоаналіз та ін. Завдяки багатоаспектним працям науковців творчість письменника сягнула нового рівня визнання.

Дослідники заклали теоретичне підґрунтя для переосмислення творчості Михайла Коцюбинського. У них читач знаходить відповіді на поставлені життям питання, адже вони наскрізь сучасні, а проблеми, підняті письменником, актуальні і в наш час. Сучасна літературна критика аналізує творчість і постать Михайла Коцюбинського за допомогою

різних методів та з різних позицій. Відомий письменник В. Шевчук зазначив, що «Творчість Коцюбинського увійшла в золотий фонд української літератури, а коли говорити про літературу ХХ ст., то саме він був однією із найяскравіших зірок, які її утверджували» [11].

Аналіз сприйняття професійного реципієнта доводить, що ще на початковому етапі дослідження творчості письменника виникали суперечності щодо тематики, стилю, наслідування, форми творів Михайла Коцюбинського. Його творчість закладала настільки широкий горизонт сподівання, що рівнозначно могла бути успішно проєктована як на традиційну, так і на новаторську літературу ХХ ст. [14]. Проте рух до виокремлення стильових новацій був надовго призупинений наступним етапом інтерпретації творчості письменника та впливом ідеологічних настанов соціалістичного реалізму.

Адже європейське мистецтво на межі ХІХ–ХХ ст. переживає значні трансформаційні процеси, зумовлені фундаментальними світоглядними зрушеннями, які наріли до цього періоду, та значним ступенем вичерпаності основних засобів традиційного художнього вираження. Злам ХІХ–ХХ ст. із його нарілими соціальними конфліктами, революційними ситуаціями належить до тих періодів у розвитку європейської художньої культури, що становлять особливий інтерес із погляду напруженої та плідної взаємодії мистецтв, теоретичного осмислення та практичного здійснення художнього синтезу. У літературі для зображення внутрішнього світу людини, відтворення її емоцій та почуттів почали залучатися засоби суміжних мистецтв, запозичувалися деякі структурно-композиційні і стильові ознаки та прийоми; набували тотожності способи функціонування естетичного явища (як літератури, так і решти мистецтв, зокрема і живопису) в художньому просторі та часі [4].

Отже, в художніх творах межі ХІХ–ХХ ст. для зображення внутрішнього світу особистості, відтворення її емоційних спалахів чи станів спостерігається «допомога» суміжних мистецтв, запозичення певних структурно-композиційних і стильових ознак та прийомів, а також способів функціонування естетичного явища в художньому просторі та часі. Відтак, варто говорити про функціонування у європейській та українській літературі явища синтезу мистецтв, зокрема в творах Михайла Коцюбинського, який тримався в річищі провідних мистецьких тенденцій і був ґрунтовно обізнаний зі знаковими мистецькими явищами як модернізму (передовсім імпресіонізму), так і попередніх епох. Услід за Л. Генералюк, яка зауважує: «...Синтез мистецтв – це “симбіотичне” явище [...], коли завдяки цілеспрямованій співдії двох чи більше видів

мистецтва, свідомому використанню у сфері одного мистецтва засобів іншого з'являється нова мутуальна форма, покликана всебічно активізувати сенсори та уяву реципієнта» [2, с. 233], та О. Єременко: «...Синтез є передусім явищем свідомості і властивий фактам духовної культури, “стосується елементів, сторін об'єкта або окремих мистецьких феноменів, полягаючи в з'єднанні різних ознак об'єкта чи процесу, виокремлених на попередній стадії аналізу, в певну систему з відтворенням ієрархічних зв'язків, притаманних реальним об'єктам”» [6, с. 8], відтак, визначаємо синтез мистецтв, тобто органічну єдність, взаємозв'язок різних видів мистецтва в межах цілісного художнього твору як явище цілеспрямованого злиття елементів двох чи більше видів мистецтва, внаслідок чого утворюється новий синтетичний художній образ, що апелює до різних органів і стимулює уяву читача. Вплив синтезу мистецтв у творі виявляється через потік асоціацій (асоціативне мислення та синестезія).

Потужні перетворення в галузі мистецтва, спостережені від кінця ХІХ ст., стосувалися передовсім відходу від міметичних форм відображення дійсності (особливо помітною ця тенденція була у візуальних видах мистецтва). Як зазначає Я. Поліщук, друга половини ХІХ ст. в мистецтві Європи тривала «під знаком культу візуальної образності, а найбільш революційним пунктом цієї програми стала творчість художників-імпресіоністів» [12, с. 200]. Я. Поліщук підкреслює, що відкривши значення миті, поруху, відчуття, відтінку, імпресіоністи водночас зуміли знайти для фіксації адекватні художні засоби. Вони вміло послуговувалися традиційними засобами, виробленими ще впродовж ХІХ ст., відповідно переосмислюючи їх. Але й натхненно апробували нові художні прийоми, поступово вибудовуючи основи стилю модерної доби. Це мобілізувало їхні творчі сили, було неабияким викликом, що вимагав високого ступеня концентрації таланту [12, с. 201]. Таким чином, дуже швидко живописні прийоми й засоби були екстрапольовані на літературу (художники-імпресіоністи підтримували тісний зв'язок із літераторами).

«Пейзаж, – за словами В. Агеєвої, – стає перш за все засобом настроєвої інструментовки твору, одним із елементів психологічної характеристики» [1]. Саме такий пейзаж презентував читачеві Михайло Коцюбинський як представник українського імпресіоністичного письма. Особливо яскраво це простежується на матеріалі малих епічних жанрів.

Наприклад, вагому функцію виконують різні кольори в оповіданні «*На камені*». Сама назва твору говорить про його «камінність» – мотив чорного каменю, кам'яного, сірого повторюється протягом усього твору. Йому ніби протиставляється блакить моря, його зелена хвиля. Фатьма –

героїня твору, потрапила в татарське село з гір. Море здається їй ворожим: «Тут тільки море, скрізь море. Вранці сплить очі його блакить, удень гойдається зелена хвиля, вночі воно дихає як жива людина... Навіть в хату залазить його гострий дух, од якого нудить» [9, с. 151]. Письменник не може використовувати інші засоби, аніж слово, також не може вийти за межі видової специфіки літератури, але ж може користуватися значенням слова так, щоб викликати в уяві читача іномистецьке враження. Відповідно майстер слова орієнтувався не стільки на формальні, скільки на посутні ознаки того мистецтва, враження якого намагався викликати в реципієнта. Тобто, синтез мистецтв дозволив Михайлу Коцюбинському зосереджувати увагу на станах та настроях персонажів, не спонукаючи до показу зовнішніх подій [4].

Також особливістю імпресіоністичної прози Михайла Коцюбинського є майстерність описів природи та глибинний психологічний аналіз. Особливої зворушливості та схвильованості його творам надає майстерне відтворення засобами художнього слова найрізноманітніших переживань людини. Саме мініатюра «Хмари» засвідчує неабиякий талант Михайла Коцюбинського у сфері психологічної оцінки. У цій мініатюрі мікрообраз контрастує з попереднім, оскільки хмара стає важкою та темною. Вона «вагітна всіми скорботами світу», «темна од жалю до нещасної землі» [9, с. 186]. Автор підкреслює, що для справжнього поета характерне по-особливому гостре сприйняття світу. У поданому уривку письменник не зазначає якийсь певний колір, але збуджує в нашій уяві чорний, що є символом важкості, неспроможності до розв'язання проблем, безвихідності. Лише наступні рядки з чіткою вказівкою на колір підтверджують асоціативне сприйняття: «... вона клубочиться чорними хвилями, важко дихає переповненими грудьми...» [9 с. 186]. Михайло Коцюбинський подає картину, яка містить більшою мірою негатив, але наприкінці замальовки вдається до елемента позитиву – «гірко плаче теплими сльозами» [9, с. 186]. Оскільки автор ототожнює хмари і поета, то це поет гірко плаче, бо його душа вразлива до проблем та невдач, але сльози теплі як натяк на можливість відновлення та перебудови ситуації на кращу – «аж поки не стане легше» [9, с. 186].

Відтак, саме в зображенні конкретних предметів, які мають те чи інше значення в житті людини, кольори в картині можуть нам здаватися важкими чи легкими, холодними чи теплими, радісними чи похмурими, лінії – гострими чи м'якими, напруженими чи плавними і так далі. На основі значення зображуваних предметів у картині можуть утворю-

ватись ті чи інші кольорові гармонії, ритмічні зображення, які створюють певний емоційний характер [4].

Палітра фарб у творах Михайла Коцюбинського не обмежується спектральними кольорами. Автор використовує теплі й холодні відтінки залежно від їх психологічного впливу на людину. Як майстер психологічного аналізу літератор доречно вводить той чи інший колір у словесне полотно, а колір своєю чергою виконує відповідну роль впливу на читача, забезпечує позитивну чи негативну експресію.

Отже, Михайло Коцюбинський – справжній маляр, який тонко розумів барви. Він свідомо їх вивчав, радив також письменникам студіювати свій кольоровий лексикон. «Письменнику, – зауважив митець, – треба знати фарби, як і художникові, для цього треба бути художником. Це б йому багато допомагало розбиратися у загальній кольоровій стихії і сприяло б утворенню гармонійного цілого з психомелодією моменту дії. Так би мовити, щоб фарби приходили на допомогу слову» [12].

На особливості малярської техніки Михайла Коцюбинського акцентував увагу і А. Лебідь. Він зазначав: «А скільки нового й цікавого дає нам перегляд архіву письменника! Які інтересні плями вирисовуються з тих чернеток, що колись мали розгорнутися в нові оповідання й повісті... Не кажучи вже про те, який цінний матеріал подає для характеристики доби, скільки зарисовок окремих сцен, пейзажів, образів, які увійшли пізніш в окремі оповідання!» [10, с. 117].

Дослідники цікавилися не тільки творами Михайла Коцюбинського, а й листуванням. Прочитуючи листи письменника до О. І. Аплаксіної, І. Стебун зазначав: «...листи мають у більшій своїй частині літературно-художній інтерес. Значна кількість листів, писаних із Капрі, з інших місць Італії, з Карпатів, являє собою чудові художні нариси, зроблені з великою майстерністю. У них на повну силу виявляється виключна спостережливість художника, і пензель талановитого пейзажиста» [15, с. 249]. Зокрема, в цьому дослідженні, автор статті зорієнтував читача саме на «живописність» творів письменника, навіть назвав його художником – талановитим пейзажистом.

Отже, імпресіонізм Михайла Коцюбинського слід розуміти як особливий стиль, що близький до реалістичного напрямку розвитку літератури. Художній текст письменника – нова якість, порівняно з літературою XIX ст. Він багатопощинний у смислового відношенні та насичений колористичною (в тому числі й символікою). Тому є недостатньо зрозумілим для читачів, оскільки нерідко саме ці елементи розкривають основну художню вартісність твору. Відтак, художні тексти Михайла

Коцюбинського є джерелом інформації про особистий світ автора, в ньому відображено його душевні порухи, емоції, переживання. Твори письменника переносять читача у світ краси та поезії. Вони показують незвичайних героїв із тонкою душевною організацією. Тож органічне тяжіння до впорядкованості, краси, гармонії уможливило засвоїти елементи різних естетичних тактик. Водночас авторська манера письма Михайла Коцюбинського є цілком оригінальною, а в контексті української літератури вона мала особливе значення.

Таким чином, проза Михайла Коцюбинського становить блискучий зразок діалогу між мистецтвом слова та суміжними мистецтвами, в нашому випадку – це живопис. Михайло Коцюбинський як майстер психологічної новели скористався властивістю кольору енергетично впливати на людину. Словесні фарби в прозових творах Михайла Коцюбинського є діючими зображально-виражальними засобами, які впливають на творчо-образне сприйняття мистецького полотна. А взаємодія живопису та літератури в творах Михайла Коцюбинського дозволила письменнику концентрувати увагу на станах та настроях героїв, і при цьому не спонукаючи до показу зовнішніх подій. Отже, як переконливо доводять дослідники життя й творчості письменника, – Михайло Коцюбинський мав широкі культурні, мистецькі, літературні зацікавлення. Науковці стверджують, що індивідуальний стиль письменника – це оригінальне поєднання засад української та європейської прози XIX ст. Письменник був для свого часу одним із тих, хто стояв у центрі культурного руху в Україні. Відтак, інтерес до творчості Михайла Коцюбинського залишається на стабільно високому рівні.

Список бібліографічних посилань

1. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. Київ, 1994. 158 с.
2. Генералюк Л. Універсалізм Шевченка: взаємодія літератури і мистецтва. Київ : Наук. думка, 2008, 544 с.
3. Гуляк А. Синкретизм жанрово-стильових модифікацій прози Михайла Коцюбинського. *Наук. записки Вінниц. держ. пед. ун-ту. Сер. : Філологія* / відп. ред. Н. Л. Іваницька. Вінниця, 2005. Вип. 7. С. 106–109.
4. Дем'яненко Л. Взаємодія прийомів мистецтв у художній творчості М. Коцюбинського (живопис, музика, архітектура): монографія / ред. С. В. Полтавець. Київ : НБУВ, 2019. 194 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003077>.
5. Дем'яненко Л. Особливості взаємовпливу живопису та літератури

у творчому доробку М. Коцюбинського. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2020. Вип. 59. С. 143–153. <https://doi.org/10.154-07/np.59.143>.

6. Єременко О. Міжродовий синкретизм в українській літературі ХХ ст. : монографія. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 180 с.

7. Зимомря М. Засвоєння прози Михайла Коцюбинського в німецькомовному культурному просторі: дискурс інформації, оцінки та перекладу. *Літературознавчі студії*. Київ : Видав.-полігр.центр «Київ. ун-т», 2015. Вип. 41. Ч. I. С. 189–199.

8. Калениченко Н. Л. Проза М. Коцюбинського і суміжні види мистецтва. *Слово і Час*. 2004. № 6. С. 3–9.

9. Коцюбинський М. Твори в 7 томах. Повісті. Оповідання (1897–1908). Київ : Наук. думка, 1974. Т. 2. 384 с.

10. Лебідь А. З майстерні художника : нарис на матеріалі листування письменника з дружиною. *Глобус*, 1929. № 8. С. 117–118.

11. Наукова бібліотека ДНУ. (2019). Віртуальна виставка «Великий Сонцепоклонник» (До 155-річчя від дня народження Михайла Михайловича Коцюбинського). URL: http://library.dnu.dp.ua/virt_kocubin2019.html.

12. Поліщук Я. І ката, і героя він любив... Михайло Коцюбинський: літературний портрет. Київ : Академія, 2010. 304 с.

13. Регрут П. В. Рецепція творчості Михайла Коцюбинського: сучасні літературні тенденції. *Наук. записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Сер.: Філологічна*. Острог, 2017. Вип. 65. С. 75–80.

14. Регрут П. В. Рецептивні моделі творчості Михайла Коцюбинського : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Одес. Нац. ун-т ім. І. Мечникова. Одеса, 2017. 192 с.

15. Стебун І. Листи М. М. Коцюбинського до О. І. Аплаксіної. Київ : АН УРСР, 1938. 340 с.

References

1. Aheieva, V. (1994). *Ukrainska impresionistychna proza* [Ukrainian impressionist prose]. Kyiv [in Ukrainian].

2. Heneraliuk, L. (2008). *Universalizm Shevchenka: vzaiemodiiia literatury i mystetstva* [Shevchenko's universalism: the interaction of literature and art]. Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian].

3. Huliak, A. (2005). *Synkretyzm zhanrovo-stylovykh modyfikatsii prozy Mykhaila Kotsiubynskoho* [Syncretism of genre-style modifications

of Mykhailo Kotsyubynsky's prose]. N. L. Ivanytska (Ed). *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. Mykhaila Kotsiubynskoho. Ser.: Filolohiia – Scientific Notes of Vinnytsia State Pedagogical University. Ser.: Philology*, 7, 106–109 [in Ukrainian].

4. Demianenko, L. (2019). Vzaïmodiïa pryïomiv mystetstv u khudozhnii tvorchosti M. Kotsiubynskoho (zhyvopys, muzyka, arkhitektura) [The interaction of art forms in M. Kotsiubynsky's creative work (painting, music, architecture)]. S. V. Poltavets (Ed). Kyiv. Retrieved from file:///C:/Users/user/Downloads/er-0003077.pdf [in Ukrainian].

5. Demianenko, L. (2020). Osoblyvosti vzaïmoplyvu zhyvopysu ta literatury u tvorchomu dorobku M. Kotsiubynskoho [Painting and Literature Mutual Influence in Mykhaylo Kotsiubynsky's Oeuvres]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 59, 143–153. <https://doi.org/10.15407/np.59.143> [in Ukrainian].

6. Ieremenko, O. (2013). Mizhrodovyi synkretyzm v ukrainskii literaturi XX st. [Intergenerational syncretism in the Ukrainian literature of the twentieth century]. Kyiv [in Ukrainian].

7. Zymomria, M. (2015). Zasvoiennia prozy Mykhaila Kotsiubynskoho v nimetskomovnomu kulturnomu prostori: dyskurs informatsii, otsinky ta perekladu [Assimilation of Mykhailo Kotsyubynsky's prose in the German-speaking cultural space: discourse of information, evaluation and translation]. *Literaturoznavchi studii – Literary Studies*. Kyiv: Vydavnycho-polihrafi tsentr «Kyivskiy universytet», 41, I. 189–199 [in Ukrainian].

8. Kalenychenko, N. L. (2004). Proza M. Kotsiubynskoho i sumizhni vydy mystetstva [M. Kotsyubynsky's prose and related arts]. *Slovo i Chas – Word and Time*, 6, 3–9 [in Ukrainian].

9. Kotsiubynskiy, M. (1974). Tvory v 7 tomakh [Kotsyubynsky M. Works in 7 volumes]. Vol. 2, 384. Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].

10. Lebid, A. (1929). Z maïsterni khudozhnyka : (narys na materialy lystuvannia pysmennyka z druzhynoiu) [From the artist's studio: (essay on the material of the writer's correspondence with his wife)]. *Globus – Globe*, 8, 117–118 [in Ukrainian].

11. Naukova biblioteka DNU. (2019). Virtualna vystavka Velykyi Sontsepoklonnyk (Do 155-richchia vid dnia narodzhennia Mykhaila Mykhailovycha Kotsiubynskoho) [DNU Scientific Library. Virtual exhibition The Great Sun Worshiper (To the 155 th anniversary of the birth of Mikhail Mikhailovich Kotsyubynsky)]. Retrieved from http://library.dnu.dp.ua/virt_kocubin2019.html.

12. Polishchuk, Ya. (2010). I kata, i heroia vin lyubuv... Mykhailo Kotsiubynskyi: literaturnyi portret [He loved both the executioner and the hero .: Mykhailo Kotsyubynsky: literary portrait]. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].

13. Rehrut, P. V. (2017). Retseptsia tvorchoosti Mykhaila Kotsiubynskoho: suchasni literaturni tendentsii [Reception of Mykhailo Kotsyubynsky's works: modern literary tendencies]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu Ostrozka akademiia. Ser. : Filolohichna – Scientific Notes of the National University «Ostroh Academy». Ser.: Philological. Ostroh, 65, 75–80* [in Ukrainian].

14. Rehrut, P. V. (2017). Retseptivni modeli tvorchoosti Mykhaila Kotsiubynskoho [Receptive models of Mykhailo Kotsyubynsky's work]. *Candidate's thesis. I. Mechnykova Odeskyi natsionalnyi universytet. Odesa* [in Ukrainian].

15. Stebun, I. (1938). Lysty M. M. Kotsiubynskoho do O. I. Aplaksinoi [Letters of M. M. Kotsyubynsky to O. I. Aplaksina]. Kyiv: AN URSR [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.03.2022.

Liudmyla Demianenko,

PhD (Philology), Senior Researcher,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskyy Ave., Kyiv 03039, Ukraine
e-mail: demjanenkol@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5160-2736>

Mykhailo Kotsiubynsky as Wordy Wonder and Master of Visual Expression

The role of Mykhailo Kotsiubynsky in the history of Ukrainian literature is significant without exaggeration, and this statement does not and cannot be disputed, although the artist's works still provoke a lot of discussions and encourage the development of multiple interpretive models. Mykhailo Kotsiubynsky's creative work is well known not only to the Ukrainian reader, and not only in Ukraine, but also far beyond its borders.

For more than a century and a half, Mykhailo Kotsiubynsky's literary activity has attracted the attention of many researchers. After all, the author is still interested in its variety of themes and literary trends, which synthesized the work of the writer, which led to the emergence of different, and, therefore, very often, opposite interpretations. Therefore, in our time, discussions and guidelines for interpreting the work of Mikhail Kotsiubynsky are still ongoing.

The visual impressions are encoded into the verbal and visual images in works M. Kotsiubynsky's prose. The writer depicts the various mental states of personages by means of the expedient colors and light contrasts. The writer cannot go beyond the specificity of the literature, but he can use the meaning of a word so as to cause a reader

to an art impression. A reader is impressed by the writer's skill to reveal psychological depth of characters using a word, fill the artistic language with irony and sarcasm.

Thus, Mykhailo Kotsiubynsky's prose is a brilliant example of the dialogue between literature and related arts. As a master of psychological novels, Mykhailo Kotsiubynsky used the property of color to influence a person energetically. Verbal colors in the prose works of Mykhailo Kotsiubynsky are active pictorial and expressive means that influence the creative and figurative perception of the art canvas. The interaction of painting and literature in M. Kotsiubynsky's works allowed the writer to focus on the states and moods of the heroes, while not inducing the appearance of external events. Researchers of the writer's life and work convincingly prove: Mykhailo Kotsiubynsky had wide cultural, artistic, and literary interests. For his time, the writer was one of those who stood at the center of the cultural movement in Ukraine. Therefore, interest in the work of Mykhailo Kotsiubynsky both in Ukraine and abroad remains at a consistently high level.

Keywords: Mykhailo Kotsiubynsky, impressionism, syncretism of related arts, painting, painting word, verbal paints.